

Norges teknisk–naturvitenskapelige
universitet
Institutt for datateknologi og
informatikk

TDT4102 Prosedyre-
og objektorientert
programmering
Vår 2025

Øving 4

Innleveringsfrist: 2025-02-07

Mål for denne øvingen:

- Lære å bruke referanser
- Jobbe med `string`, funksjoner og `struct`
- Lage et fullstendig program (et enkelt spill)
- Kode grafikk

Generelle krav:

- Bruk de eksakte navn og spesifikasjoner gitt i oppgaven.
- Teorioppgaver besvares på [INGInious](#).
- 70% av øvingen må godkjennes for at den skal vurderes som bestått.
- Øvingen skal leveres på [INGInious](#).
- Benytt VS Code til å skrive, compilere og kjøre kode.

Anbefalt lesestoff:

- §3.3 i læreboka
- §7.4 i læreboka
- Dokumentasjon til grafikkbiblioteket [AnimationWindow](#).

1 Pass-by-value vs. pass-by-reference (20%)

Nyttig å vite: Pass-by-reference

De fleste funksjonene vi har sett på så langt i øvingsopplegget har tatt inn argumenter på såkalt «pass-by-value»-form. «Pass-by-value» vil si at verdien vi får inn som argument er en kopi av originalen. Hvis vi endrer på den, vil ikke endringen gjenspeiles i originalverdien som ble sendt inn. «Pass-by-reference» derimot, oppretter et alias til objektet som befinner seg utenfor funksjonen. Når det utføres en operasjon på referansen utføres det en operasjon på det opprinnelige objektet.

For å ta inn et argument som referanse må du bruke &. F.eks.

```
int incrementByValueNumTimes(int& startValue, int increment, int numTimes);
```

Her blir `startValue` tatt inn som en referanse.

a) Kodeforståelse:

Når programmet under har kjørt ferdig, hvilken verdi er skrevet ut for `v0`?

```
#include "std_lib_facilities.h"

int incrementByValueNumTimes(int startValue, int increment, int numTimes) {
    for (int i = 0; i < numTimes; i++) {
        startValue += increment;
    }
    return startValue;
}

void testCallByValue() {
    int v0 = 5;
    int increment = 2;
    int iterations = 10;
    int result = incrementByValueNumTimes(v0, increment, iterations);
    cout << "v0: " << v0
         << " increment: " << increment
         << " iterations: " << iterations
         << " result: " << result << endl;
}

int main() {
    testCallByValue();
    return 0;
}
```

Opprett et prosjekt som beskrevet i øving 0 med templatene "Exercises/O04".

For hver deloppgave vil man finne to kommentarer som definerer henholdsvis begynnelsen og slutten av svaret ditt. Kommentarene er på formatet: `// BEGIN: <oppgavenummer><deloppgave>` og `// END: <oppgavenummer><deloppgave>`.

I oppgave 1a skriver man mellom `// BEGIN: 1a` og `// END: 1a`. I oppgave 1b skriver man mellom `// BEGIN: 1b` og `// END: 1b` osv. Kun kode som blir skrevet innenfor kommentarene rettes. Det er viktig at ikke `BEGIN`- eller `END`-kommentarene fjernes da dette fører til at oppgaven ikke blir automatisk rettet og 0 poeng blir gitt.

b) utilities

I handout er det utgitt `utilities.cpp` med tilhørende headerfil `utilities.h`. I `cpp` filen er `incrementByValueNumTimes()` fra forrige deloppgave allerede implementert, legg til funksjonsdeklarasjonen i headerfilen.

c) Tester

I handout er det også utgitt en fil `test.cpp` med tilhørende headerfil `test.h`. `testCallByValue()` er allerede implementert i `test.cpp`. Denne funksjonen skal teste at `incrementByValueNumTimes()` virker. Kall `testCallByValue()` fra `main()`, gjerne med testmeny som i øving 2. `main()` er allerede definert i `main.cpp`

d) Funksjoner med referanseparameter

Implementer `incrementByValueNumTimesRef()`, som gjør akkurat det samme som `incrementByValueNumTimes()`, men bruker referanse. Funksjonen skal ikke returnere noe. Første argument skal være referansen til verdien som skal endre seg, andre argument skal være inkrementet og tredje argument skal være antall iterasjoner.

Implementer `testCallByReference()` som tester `incrementByValueNumTimesRef()` på tilsvarende måte som `testCallByValue()` tester `incrementByValueNumTimes()`.

Husk å oppdatere headerfilene. Oppgavene løses i `utilities.cpp`, `test.cpp` og `utilities.h`. (`testCallByReference()` er allerede deklartert i `test.h`);

e) Swap

Implementer funksjonen `swapNumbers()` som bytter om på to heltallvariablers verdi. Funksjonen ligger i `utilities.cpp`. Kan det være hensiktsmessig for denne funksjonen å bruke referanser? Reflekter over hvorfor eller hvorfor ikke. Test gjerne med både `pass-by-value`, `pass-by-reference` og `pass-by-const-reference` og se hva som skjer.

2 Struct (20%)

Nyttig å vite: struct

En **struct** er en brukerdefinert type. I en **struct** kan man samle variabler av forskjellige typer. Disse variablene kalles medlemsvariabler. **structer** brukes til å representere ting som ikke kan representeres med en type som allerede er definert. For eksempel kan man bruke en **struct** til å representere en film.

```
struct Movie{  
    string title;  
    int releaseYear;  
};
```

Det er to måter å opprette og initialisere en **struct**-variabel. Den første måten deklarerer man først variabelen, og så initialiserer man medlemsvariablene med dot-operatoren.

```
Movie matrix;  
matrix.title = "The Matrix";  
matrix.releaseYear = 1999;
```

Med den andre måten gjør man begge deler på en gang.

```
Movie matrixTwo {"The Matrix Reloaded", 2003};
```

For å få tilgang på verdiene til medlemsvariablene kan man bruke dot-operatoren.

```
string movieTitle = matrix.title;
```

En av fordelene med å bruke sammensatte datatyper er at man slipper å holde styr på de individuelle delene av datatypen manuelt. Programmereren trenger ikke å passe på hvilke strenger og heltall som hører sammen til hvilken film, de henger alltid sammen siden de er samlet i en egen film-datatype.

Dersom man skal lage en funksjon som skal returnere `releaseYear` fra en `Movie struct` kan man gjøre det på følgende måte:

```
int getReleaseYear(Movie mov) {  
    return mov.releaseYear;  
}
```

a) Lag structen `Student` i `utilities.h`

`Student` skal ha variablene:

- `name`, av typen `string`
- `studyProgram`, av typen `string`
- `age`, av typen `int`

NB: Her er det ekstremt viktig at struct-navnet og medlemsvariablene er nøyaktig lik som gitt i oppgaven.

b) Definer funksjonen `printStudent()`

Funksjonen skal defineres i `utilities.cpp`. Funksjonen skal ta inn en `Student` som parameter, og skrive en *pen* utskrift av studentens `name`, `studyProgram` og `age` til skjerm. Du velger selv formatet på utskriften.

c) Definer funksjonen `isInProgram()`. Funksjonen skal defineres i `utilities.cpp`. Funksjonen skal ta inn en `Student` og en `string` som parameter og returnere hvorvidt studenten går på studieprogrammet angitt av strengparameteren.d) Test structen og funksjonene fra `main()` Det forventes at du alltid tester koden din, selv om det ikke er oppgitt i oppgaveteksten. Hvis du er usikker på hvordan du kan teste koden din kan du spørre en læringsassistent.

e) Oppgave om feilmeldinger

Anta at vi har laget egne filer, `test.h` og `test.cpp`, for å teste `Student`-structen, slik at `main.cpp`, `utilities.h` og `test.h` ser ut som følger.

Hovedfil(`main.cpp`)

```
#include "std_lib_facilities.h"
#include "utilities.h"
#include "test.h"
int main(){
    testStudentStruct();
    return 0;
}
```

Headerfil(`utilities.h`)

```
struct Student{
    // * * *
};
```

Headerfil(`test.h`)

```
#include "utilities.h"
void testStudentStruct();
```

Anta videre at man får følgende feilmelding i terminalen når koden kjøres:

```
error: redefinition of 'Student'
```

Teori: Hva skyldes denne feilmeldingen? Og hva kan du gjøre for å løse feilen?

Hint: Feilen er knyttet til inkludering av h-filer.

3 string og behandling av tegn (char) (27%)

Nyttig å vite: "char-aritmetikk"

En bokstav, `char`, er i bunn og grunn en tallverdi (`'\0' = 0`), og dermed kan vi bruke regneoperasjoner:

```
// finner den n-te bokstaven i alfabetet (A-Z)
```

```
char c = 'A' + n - 1;
```

Samsvaret mellom tegn og tall finner du i en [ASCII-tabell](#).

a) Definer funksjonen `randomizeString()`

Defineres i `utilities.cpp`. Funksjonen skal returnere en `string` av en gitt lengde som inneholder tegn i et gitt intervall. Parametere er antall tegn strengen skal bestå av, samt en øvre og nedre grense for tegn strengen kan fylles med (f.eks. `'A'` og `'G'`). Bruk det du allerede har lært i øving 3 for å generere tilfeldige tall.

b) Tilfeldige karakterer

Opprett en `string grades` i `testString()`. Stringen `grades` skal inneholde 8 tilfeldige karakterer, altså tegn fra A til og med F. Skriv `grades`-stringen til skjerm inne i `testString()`. `testString()` er definert i `test.cpp`.

c) Definer funksjonen `readInputToString()`

Defineres i `utilities.cpp`. Funksjonen skal returnere en `string` av lengde `n`, der tegnene i strengen skal ligge innenfor en øvre og nedre grense. Parametere skal være en øvre og nedre grense for hvilke tegn som er tillatt og lengden `n`. Stringen som returneres skal fylles vha. `consollinput`, `cin`. Hvis input ikke ligger innenfor nedre og øvre grense skal funksjonen be brukeren om ny input. Her bryr vi oss ikke om input er store eller små bokstaver, slik at begge deler skal godkjennes. (`"aA" == "Aa"`). For videre bruk av funksjonen vil det være lurt å returnere strengen som enten bare store eller bare små bokstaver.

d) Definer funksjonen `countChar()`

Defineres i `utilities.cpp`. Funksjonen tar inn en `string` og en `char`. Funksjonen skal returnere antall forekomster av tegnet i strengen som er sendt til funksjonen.

e) Telle karakterer og gjennomsnitt.

Opprett en `vector` med heltall, `gradeCount`, i `testString()`. Den skal romme antall forekomster av hver karakter (A-F).

Bruk `countChar()` til å fylle `gradeCount` med antallet forekomster av hver karakter i `grades`. Regn ut og skriv snittkarakteren til konsollen. (La A tilsvare 6, B tilsvare 5, osv, slik at snittet kan beskrives med tall).

4 Mastermind (33%)

I denne deloppgaven skal du implementere spillet Mastermind. Programmet ditt skal lage en tilfeldig kode på 4 bokstaver bestående av tegnene i intervallet [A, F]. Brukeren av programmet skal deretter gjette hvilke bokstaver koden inneholder, og hvilken rekkefølge de er i. Etter hver gang brukeren har gjettet, skal programmet fortelle brukeren hvor mange bokstaver brukeren gjettet riktig og hvor mange bokstaver som ble riktig plassert. Det er ikke nødvendig å implementere programmet ditt nøyaktig som beskrevet under, så lenge funksjonaliteten blir den samme og du gjenbruker kode fra tidligere i øvingen.

a) Grunnleggende oppsett.

Deklarer og definer funksjonen som starter spillet i de utdelte filene `mastermind.cpp` og `mastermind.h`. La funksjonen hete `playMastermind()`. Kall den fra `main`. Definer følgende heltallskonstanter (`constexpr`) i `playMastermind()`:

- `size`, antall tegn i koden, 4.
- `letters`, antall forskjellige bokstaver, 6.

Hvorfor bruker vi `constexpr` og ikke `const` her?

Når kunne det være hensiktsmessig å benytte `const` framfor `constexpr` for dette spillet?

Du kan lese om `constexpr` og `const` i §4.3.1 i læreboken.

b) Datastruktur. Lag to tekststrenger (`string`) i `playMastermind()`

- `code` - Skal inneholde koden spilleren skal prøve å gjette.
- `guess` - Skal inneholde bokstavene spilleren gjetter.

c) Generer kode.

Bruk funksjonen `randomizeString()` til å fylle `code` med `size` tilfeldige bokstaver mellom 'A' og 'A' + (`letters` - 1). Ved å bruke verdiene fra a) skal `code` inneholde fire bokstaver fra 'A' til og med 'F'.

d) Spillerinput.

Bruk `readInputToString()` til å spørre spilleren etter `size` antall bokstaver, og lagre dem i `guess`.

e) Korrekt plassering.

Skriv funksjonen `checkCharactersAndPosition()`, som skal returnere hvor mange riktige bokstaver spilleren har på riktig posisjon. Svaret skal returneres som et heltall. Første parameter den skal ta inn er koden, og andre parameteren er gjettet.

f) Korrekt bokstav, uavhengig av posisjon.

Skriv funksjonen `checkCharacters()`, som skal returnere hvor mange riktige bokstaver spilleren har gjettet, uavhengig av posisjon. Resultatet skal være hvor mange bokstaver som befinner seg i både kode og gjett, om de er på samme posisjon i kode og gjett er likegyldig. Svaret skal returneres som et heltall.

Eksempel: koden er ABCD. Om man gjetter CDEE vil C og D være bokstaver som er en del av koden og denne funksjonen skal returnere 2. En annen gjetning kan være BACD, alle bokstavene er med i koden, men kun to er på korrekt plass. For BACD skal funksjonen likevel returnere 4, for den bryr seg kun om hvor mange av bokstavene som er med i både koden og gjettet.

HINT: Iterer gjennom mulige bokstaver i kodene, i stedet for å iterere gjennom en av kodene bokstav for bokstav. Det kan også være lurt å bruke `countChar()`.

g) Spill-løkke.

Utvid koden fra d) slik at `playMastermind()` spør spilleren etter en ny kode så lenge `checkCharactersAndPosition()` returnerer et tall mindre enn `size`.

h) Fullfør spillet.

Flett sammen spillogikken i `playMastermind()`. Når du er ferdig skal programmet lage og lagre en tilfeldig kode som spilleren kan gjette på inntil den rette koden er funnet. For hver kode spilleren gjetter skal programmet skrive ut hvor mange riktige bokstaver spilleren gjettet, og hvor mange av dem som var på rett plass.

i) Begrenset antall forsøk.

Utvid koden din slik at spilleren har et begrenset antall forsøk på å gjette koden.

j) Seier eller tap.

Utvid spillet til å gratulere spilleren med seieren (eller trøste den etter tapet), og gi spilleren valg om å spille en gang til eller avslutte.

5 Mastermind med grafikk (Frivillig)

Merk at selv om denne oppgaven er frivillig for å få godkjent øvingen er det fortsatt veldig relevant pensum til eksamen.

Figuren over viser en grafisk framstilling av spillet du har programmert. Den øverste raden med rektangler i vinduet representerer den hemmelige koden som skal gjettes. Hvert rektangel representerer en bokstav. De resterende radene med rektangler er gjetninger brukeren har utført. Sirklene til høyre for rektanglene gir brukeren tilbakemelding om hvor mange bokstaver de har gjettet riktig, og hvor mange bokstaver som er gjettet i korrekt posisjon.

Utdelt kode, `masterVisual.cpp` og `masterVisual.h` skal brukes til å gi en grafisk framstilling av spillet. Det er ikke nødvendig å forstå den utdelte koden for å løse oppgaven. Det du skal bruke av den utdelte koden blir forklart. På slutten av kurset vil du være i stand til å forstå den utdelte koden.

Den utdelte koden kan hentes på samme måte som beskrevet i siste oppgave i øving 3.

Skalering

Når man jobber med grafikk er det lurt å bruke konstanter for størrelsene på elementene i vinduet. I denne oppgaven skal du bruke en veldig enkel skalering, der størrelsen og plasseringen av rektanglene og sirklene er avhengig av hvor stort vinduet er, og hvor mange elementer det er i vinduet.

I `masterVisual.h` er det definert en del konstanter. Konstantene du skal endre er `winW`, `winH`, `padX`, `padY` og `radCircle`.

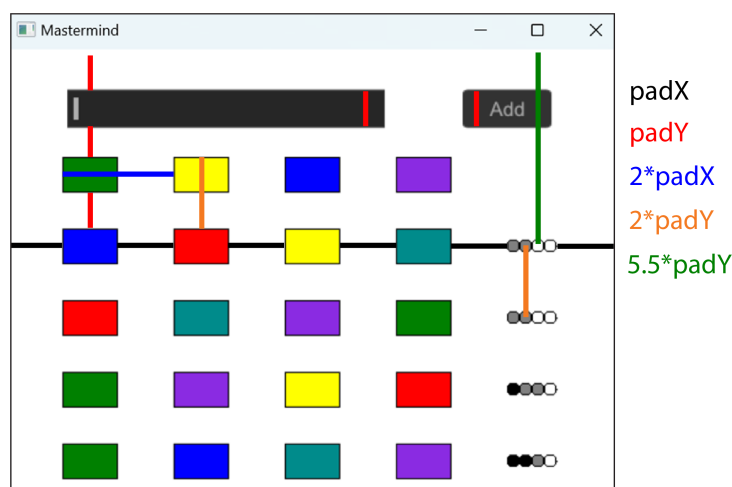
`winW` og `winH` er vinduets bredde og høyde.

`padX` er avstanden mellom hvert element i x-retning, bredden til hvert rektangel og bredden til alle sirklene i x-retning. Med element menes det her et rektangel eller alle sirklene i x-retning. `padX` er vinduets bredde delt på to ganger antall elementer i x-retning pluss en. F.eks. hvis du skal gjette en kode på fire bokstaver: $\text{padX} = \text{winW} / (2 * 5 + 1)$. Siden du har fem elementer i x-retning, fire rektangler og ett element med sirklene.

`padY` er avstanden mellom hvert element i y-retning og høyden til hvert rektangel. `padY` er vinduets høyde delt på antall elementer i y-retning ganger to pluss en. F.eks. hvis du skal spille seks runder er $\text{padY} = \text{winH} / (2 * 8 + 1)$. Siden du har seks elementer til de seks rundene i tillegg har du to elementer i tekstboksen og koden som skal gjettes.

`radCircle` er radiusen til hver av sirklene. Siden alle sirklene til sammen skal ha bredde `padX` så er radiusen til hver sirkel `padX` delt på antall sirklr ganger to. F.eks. hvis du skal gjette fire bokstaver er $\text{radCircle} = \text{padX} / 8$.

Plasseringen og størrelsen til add-knappen og tekstboksen bestemmes utifra `padX` og `padY`. Figuren nedenfor viser Mastermindvinduet med mål.

a) Grafikkvindu

I denne oppgaven skal vi lage grafikkvinduet der kodene som gjettes og tilbakemeldingene skal tegnes. Begynn med å bestemme størrelsen på vinduet ved å endre `winW` og `winH` i `masterVisual.h`. Vi foreslår en bredde på 500 og høyde på 500 piksler. Definer deretter konstantene `padX`, `padY` og `radCircle` i `masterVisual.h`.

Tips: Les avsnittet over om skalering.

Fyll funksjonen med navn `playMastermindVisual()` i `masterVisual.cpp` med samme innhold som `playMastermind()` (Copy-Paste). Du skal nå utvide denne til å inkludere en grafisk fremstilling av spillet.

I denne øvingen skal du benytte datatypen `MastermindWindow` som er definert i `masterVisual.h`. Opprett vinduet (som du kaller `mwin`) ved å plassere følgende kodelinje i `playMastermindVisual()`:

```
MastermindWindow mwin{900, 20, winW, winH, size, "Mastermind"};
```

Koordinatene 900, 20 angir posisjonen til øvre venstre hjørne av vinduet. `winW` og `winH` er bredden og høyden, `size` er antall tegn i koden, og det siste argumentet er tittelen til vinduet.

Plasseringen av kodelinjen bør være slik at det opprettes *ett nytt vindu i starten av hvert spill*. Da vil programmet rydde opp etter seg selv og hvert nye spill starter med et tomt vindu.

Du må i tillegg bytte ut funksjonen `readInputToString()` med `mwin.getInput()` i `playMastermindVisual()`. `getInput()` leser inn tekst fra tekstboksen i Mastermindvinduet. Den sjekker at gjetningen er på riktig format, og bare inneholder lovlige tegn. Funksjonen tar inn de samme parameterne som `readInputToString()` og returnerer en `string` med store bokstaver.

b) addGuess

Din oppgave er nå å definere funksjonalitet slik at det tegnes en rad med fargede rektangler i vinduet basert på hver gjetning.

Først skal funksjonen `addGuess()` implementeres. Den skal legge til et `Guess` i vektoren `guesses`, som er en medlemsvariabel til vinduet. `Guess` er en struct som holder variablene `code` og `startLetter`. Parameterne til funksjonen er en referanse til vinduet du har opprettet, bokstavkoden som er gjettet og første bokstav som kan gjettes. *Tips: benytt dot-operatoren for å få tilgang til medlemsvariabelen `guesses`.*

c) Tegning av gjett

Nå skal vektoren `guesses` brukes til å tegne en rad med rektangler for hver runde i funksjonen `drawGuessesAndFeedbacks()`. Det skal tegnes et rektangel for hver bokstav i gjettet. Et rektangel tegnes i vinduet ved å skrive:

```
draw_rectangle({xPos, yPos}, padX, padY, fillColor, edgeColor);
```

Her er `{xPos,yPos}` posisjonen til hjørnet oppe til venstre av rektangelet, `padX` og `padY` er bredden og høyden til rektangelet, og `fillColor` er fargen til rektangelet.

Tips: Se [dokumentasjon til AnimationWindow](#) for mer forklaring og eksempler.

Husk at `yPos` er avhengig av runde-nr, mens `xPos` starter på samme sted hver runde. Du må inkrementere `xPos` for hvert rektangel du tegner. Fargen `c` er avhengig av hvilken bokstav som er gjettet. Konverter først bokstaven til en int ('a' = 1, 'b' = 2, osv.) og deretter benytt `map`-et `colorConverter` for å konvertere tallverdier til farger. En `int` konverteres til en `Color` som dette: `colorConverter.at(intName)`. Tallverdien 1 = rød, 2 = grønn, 3 = gul, 4 = blå, 5 = lilla, 6 = cyan.

d) Legge inn gjett fra bruker

For å få tegnet rektanglene må hvert gjett legges inn i vektoren `guesses`. Kall på funksjonen `addGuess()` i `playMastermindVisual()` etter du har tatt inn et gjett fra brukeren.

Ved utvikling og debugging av programmet kan det være nyttig å spille med synlig kode. Det kan du oppnå ved å kalle `addGuess()` med den hemmelig bokstavkoden som den andre parameteren og skrive følgende kodelinje:

```
mwin.setCodeHidden(false);
```

Du må plassere kall på `addGuess()` på egnet sted inne i funksjonen `playMastermindVisual()`. Når du mener logikken i programmet ditt er helt riktig kan du endre det til å spille med skjult kode. Det gjøres ved å endre variabelen i `setCodeHidden` fra over til `true` istedet for `false`. Det vil da bli tegnet et sort rektangel oppå den øverste raden som tidligere viste den hemmelige koden.

e) addFeedback

I denne deloppgaven skal du implementere tilbakemeldingsdelen av mastermind-spillet, dvs. de sorte og hvite sirklene i høyre del av figuren. Implementer funksjonen `addFeedback()`. Den skal legge til en `Feedback` i vektoren `feedbacks`. `Feedback` er en struct som holder variablene `correctPosition` og `correctCharacter`. Parameterne er vinduet, antall korrekte plasseringer og antall korrekte bokstaver med feil posisjon.

f) Tegn feedback

Videre skal `feedbacks`-vektoren brukes til å tegne sirklene i `drawGuessesAndFeedbacks()`. Man tegner en sirkel ved å skrive:

```
draw_circle({xPos, yPos}, radCircle, indicatorColor);
```

`{xPos, yPos}` er her sentrum av sirkelen og `radCircle` er radiusen. Velg en `indicatorColor` for å markere korrekt bokstav med korrekt posisjon og en annen for korrekt bokstav uavhengig av posisjon.

Benytt datatypen `Color` for å få farger. Dersom man vil at sirkelen skal være rød kan man gjøre det på følgende måte:

```
Color indicatorColour = Color::red;
```

Plasser kallet av `addFeedback()` på egnet sted i `playMastermindVisual()`.

g) Vis den hemmelige koden ved spillets slutt.

Når spilleren har gjettet riktig, eller gått tom for gjett, skal spilleren få se hva den hemmelige koden var. Dette kan du gjøre ved å skrive følgende kodelinjer etter du har gitt brukeren tilbakemelding på seieren/tapet:

```
mwin.drawGuessesAndFeedbacks();  
mwin.setCodeHidden(false);  
mwin.wait_for_close();
```

Da vil det sorte rektangelet som skjuler koden forsvinne og vinduet vil holdes åpent til brukeren lukker det.